

UOT 338.48

TURİZM ŞİRKƏTİNİN MALİYYƏ RESURLARI MALİYYƏ NƏZARƏTİNİN ƏSAS OBYEKTİ KİMİ

Xumarə CAHANGİROVA*

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 6 iyun 2024; çapa qəbul edilmişdir: 27 sentyabr 2024; online-da çap edilmişdir: 11 dekabr 2024.

Received: 6th of June, 2024; accepted: 27th of September, 2024; published online: 11th of December, 2024.

Açar sözlər: maliyyə resursları, turizm müəssisəsi, maliyyə nəzarəti, mənfəət, turizm bazarı, gəlir

Giriş

Bu dövrdə günümüzdə dünya səviyyəsində yaradılmış turizm sahələri mehmanxanaların sayında müsbət mənada böyük dəyişikliklər etmiş, eyni zamanda bu sektorda yüksək dərəcəli rəqabətliyə yol açmışdır. Hal-hazırda ölkəmizdə fəaliyyət göstərməyə başlayan otellərin sayı günü-gündən artmağa davam edir. Qeyd olunan mehmanxanaların yerli təsisçiləri ilə yanaşı xarici təsisçiləri də mövcuddur. Bu mehmanxanalar olduğu mövqedəki nöqtədən daha yüksək olan turizm müəssisələri ilə rəqabətə girə biləcək səviyyəyə çatmağa cəhd edirlər. Avropa standartlarına əsasən deyə bilərik ki, elit qonaqlar standart xidmətlərə nisbətən müasir xidmət göstərən otellərə daha çox üz tuturlar. Otellər qeyd olunan səviyyəyə yüksələ bilmələri üçün eyni zamanda həm keyfiyyətli xidmət təklif etməli, həm də mükəmməl idarə olunan mühasibat sisteminə malik olmalıdır.

Dayanıqlı şəkildə işləyən mühasibat uçotu mehmanxana sahəsində görülən işlərin sistemli təşkil olunması ilə sıx bağlıdır. Eyni zamanda, standartlardan fərqli olaraq otel sektoru bir çox maliyyə işləri, yüksək qiymətli xidmətlərlə müştərilərə müraciət etdiyi üçün bu sahədə bir çox qarşısı alınacaq və ya alınmayacaq səhvlərlə üzləşə bilərik. Bu səbəbdən də qeyd etdiyim yüksək səviyyəyə tam uyğun olan mühasibat sistemi, fikrimcə, ən operativ yanaşma olar.

1. Turizm sahəsində maliyyə nəzarətinin formalarının idarəetmə sisteminə tədqiqi

İqtisadiyyat maliyyə üçün obyektiv standartdır. Onların fəaliyyətinin əsas şərti müəssisənin bərpaı üçün lazım olan vəsait və digər resursların vaxtında təmin edilməsidir. Turizm şirkətinin fəaliyyətini təmin etmək üçün maliyyə gəlirin yaradılmasını, bölüşdürülməsini və idarə olunmasını nəzərdə tutur. Turizm sektorunda fəaliyyət göstərən müəssisələrin əsas maliyyə mənbəyi tətbiq olunan turizm mal və xidmətlərinin dəyəridir. Vəsaitlərin bir hissəsi paylandıqdan sonra xüsusi təyinatlı fondlar üçün istifadə olunur. Bütün maliyyə resursları borclar, çıxarılan pul vəsaitləri, o cümlədən, öz resursları və həyat qabiliyyətli resurslardan ibarətdir. Turizm departamentinin idarəetmə vasitələrinin təşkili və müəssisənin yaradılması nəticəsində yaranan maddi resurs fəaliyyəti onun öz maliyyə

* magistrant, Azərbaycan Turizm və Menecment Universiteti
e-mail: Cahangirovaxumare@gmail.com

<https://doi.org/10.30546/25194011.2024.13.5.0187>

resurslarına əsaslanır. Kredit fondları: borc pulunu təmsil etmək üçün istifadə olunan termindir. Kredit qoyuluşu və ödəniş biznesə görə kapitalı təşkil edir. Bank kreditləri həm qısa, həm də uzunmüddətli kreditlər, işçi müəssisələrinə investisiyalar və istehlak kreditləri borc kapitalının formaları hesab olunur. Kredit fondları: borc pulunu təmsil etmək üçün istifadə olunan termindir. Kredit qoyuluşu, ödəniş və öhdəlik biznesə görə kapitalı təşkil edir. Bank kreditləri həm qısa, həm də uzunmüddətli, kreditlər, investisiya vergisi kreditləri, işçi müəssisələrinə investisiyalar və istehlak kreditləri borc kapitalının formaları hesab olunur. Cari ödəniş (borcalanlara verilən kreditlər, gələcək dövrlər və s.) turizm şirkəti daxilində digər müəssisə və təşkilatların resurslarının hesablanması üçün əsasdır [4, s. 248].

Əsas vəsaitlərin regionlara, müəssisələrə, sahibkarlara, insanlara və bütün iqtisadiyyat üçün iqtisadi şəraitə maliyyələşdirilməsi kimi istinad edilir. Turizm sənayesinin maliyyələşdirilməsi bu perspektivdə əhəmiyyətlidir.

Pul vəsaitlərinin hərəkətinin idarə edilməsi, maliyyə təminatı, sabitləşdirmə və alətlərin bölüşdürülməsi turizm şirkətinin idarə edilməsinə daxildir.

Zamanla maliyyə əlaqələri yaratmaq üçün ardıcıl vəsait axınından istifadə olunur. Nəticədə, hər bir xidmət prosedurası yeni təcrübələr və turizmlə əlaqəli bizneslər yaradır.

Vauçerlər, səyahət agentləri üçün hesablanmış hesab-fakturalar, turoperatorlar üçün səyahət operatoru tərəfindən təsdiq edilmiş digər ödənişlər:

- İctimai xidmətlər göstərən mənzil və icma inkişafına həsr olunmuş təşkilatlar;
- lizinq zamanı bələdiyyə hüququ;
- əmək haqqı və işçilərin həvəsləndirilməsi üçün müavinətlər;
- vergilər və digər xərclər üzrə ödənişlər, vergi ödənişi xidmətləri və s.

Maliyyə resursları təşkilatın maliyyə idarəçiliyinin əsasını təşkil edir. Maliyyə resursları ilə bağlı ilkin araşdırmalara aşağıdakılar aiddir:

- istənilən növ biznes fəaliyyəti;
- əmlakın lazımsız satışından əldə edilən gəlirlər;
- səhmlərdən və digər qiymətli kağızlardan əldə edilən dividendlər;
- təsisçilərin Qanunvericilik Fonduna ayırmaları;
- həm qısa, həm də uzunmüddətli borclar və kreditlər;
- digər mənbələrdən gəlir.

Turizm agentliklərinin təşkil olunduğu maliyyə resursları mənbə və məşəyindən asılı olaraq xüsusi və yaradılmış (borc) fondlarına bölünür.

Cədvəl 1.

Turizm şirkətlərinin resursları və onların mənbələrinin təsnifatı

Maliyyə resursları	Maliyyə ehtiyatlarının mənbəyi
1.1. Amortizasiya (əsas aktivlər, qeyri-maddi aktivlər)	Satışdan pul mənfəəti
1.2. Balans mənfəət	
1.2.1. Məhsul satışı, xidmət nailiyyətlərindən əldə edilən gəlir (xidmət gəliri)	Satışdan pul gəlirləri
1.2.2. Digər satışdan əldə edilən gəlirlər	Digər satışlardan pul gəlirləri
1.2.3. Satışdan kənar nəticələrin göstəricisi	Satışdan əlavə gəlirlər
1.3. Ehtiyat fondu	Xalis gəlirlər
1.4. Sığorta resursları	Maya dəyəri
1.5. Digər	
2. Borc	
2.1. Bank krediti	Müvafiq investorların resursları
2.2. Digər maliyyə institutlarının kreditləri	

2.3. Bütçə krediti	
2.4. Kommersiya krediti	
2.5. Daim dövriyyədə olan kreditor borcu	
2.6. Digər	
3. Cəlb edilən	
3.1. Cari investisiya fəaliyyətində pay iştirakı	Müvafiq investorların resursları
3.2. Qiymətli kağızların emissiyasından əldə edilən aktivlər	
3.3. Əmək kollektivi üzvləri, hüquqi və fiziki şəxslərin pay və digər üzvlük haqqı	
3.4. Sığorta ödəmələri	
3.5. Kreditor öhdəlikləri	
3.6. İcarəyə görə (əsas fondlar və digər əmlakın) ödənişlərin daxil olması	
3.7. Digər	
4. Bütçədən ayırmalar və bütçədənkənar fondlardan daxilolmalar.	Bütçə maliyyələşdirilməsi və bütçədənkənar fondların aktivləri

Azərbaycan Respublikasının 2016-cı il 6 dekabr tarixli Fərmanı ilə “Azərbaycan Respublikasında ixtisaslaşmış turizm sənayesinə strateji yardımın yolları”nın maliyyələşdirilməsi sahənin maliyyələşdirmə sxemlərinə daxil edilib:

- Bələdiyyə bütçələri;
- bütçədənkənar strukturlar;
- dövlət gəlirləri cədvəli;
- sahibkarlığın dəstəklənməsi üzrə milli təşəbbüslər;
- dövlətdən ayrı olan idarəetmə;
- yerli və korporativ müəssisələrdən zəmanətlər;
- Dövlət bank sisteminin qrant və kreditləri;
- birbaşa xaricə investisiya;
- dünya birlikləri;
- xarici bank təşkilatlarından kreditlər;
- Maliyyə və texniki dəstək.

Bildirilir ki, bütçələrdə ən son vəsaitlər bütçə planının icrasına nəzarət etmək və yüksək prioritet məqsədlər üçün maliyyələşməni bərpa etmək üçün saxlanılıb. Xüsusi idarəçiliyin yenidən təşkili və tələb olunan vəsaitin investorlara ayrılması hesabına restrukturizasiyaya ehtiyac artır.

Turizm müəssisələri dövlətin sənayeyə stimullaşdırıcı təsirləri və kontingentlər kimi səyahətçilərin sosial-demoqrafik xüsusiyyətləri ilə turizm məhsullarına ehtiyaca cəlb olunur. Bu baxımdan mühüm nəzarətlərə turizm tələb və təklif, coğrafi resurslar, maddi obyektlər, idarəetmə strukturu və konsernlər daxildir.

Mövcud qlobal artım planında, bəlkə də ən səmərəli sənaye turizmdir. Digər yerlər və fəaliyyətlər kimi turizm də iqtisadi resursları təmin etməklə yanaşı, xarici resursları, maddi resursları və insan resurslarını gücləndirmək potensialına malikdir. Buna görə də dünya çoxdan onun tərəqqisinin əsiri olub. Təəccüblü deyil ki, turizm sənayesi dünya iqtisadiyyatında ən gəlirli sənaye kimi neft və avtomobil sənayesini ötməyə başlayıb.

2. Turizm bazarının bu sahəyə göstərdiyi təsirlər

Turizm bazarının əhəmiyyətini turizm məhsulu və onun mənfəəti ilə məhdudlaşdırmaq ümumi olaraq səhvdir. Turizm bazarı əlavə maliyyə resurslarından əlavə əmək fəaliyyəti, əmtəə və xidmətlər bazarı, valyuta və sənaye məhsulları bazarlarından ibarətdir.

Bazarda yaradılan hər hansı bir turizm firmasının həmişə yüksək keyfiyyətini qorumaq öhdəliyi turizm istehsal edən məhsulların başqa bir komponentidir. Bu mühiti təşkil edən bazarlar arasında əmək, bank işi, mənzil, xammal və turizmlə əlaqəli məhsullar var.

Turizm məhsulunun istifadəsinin yayılması turizmin inkişafı kimi tanınır və bu, genişlənmiş əmək bazarı ilə əlaqəli şirkətlərin böyüməsi üçün turizm və kəşfiyyatın təmin edilməsi üçün əlavə kompensasiya təmin edir. Əmək bazarı həm əmək haqqı alanların mövcudluğuna, həm də satınalma zamanının ödənilməsinə zamanət verir.

Turizm firmalarının dinamizmi onların qlobal əhatə dairəsi, fərqli maliyyə resursları, güclü kredit tarixçələri və biznes təşəbbüsləri ilə təmin edilir [2, s.152].

Perspektiv inkişaf planının qəbulu, onun qlobal turizm potensialının formalaşması amili kimi qəbul edilməsi, Azərbaycanın maliyyə-iqtisadi imkanlarından konkret istifadə potensialının yaradılması turizmin sosial-iqtisadi inkişafının hərəkətverici qüvvəsi hesab olunur. Turizm sənayesinin böyüməsini dəstəkləmək üçün konseptual inkişaf istiqaməti olaraq, turizm potensialına ayrılan maliyyə resursları gücləndirilir. Qlobal tendensiyalarda turizmlə bağlı digər perspektivlərdən daha çox irəliləyiş əldə edilir.

Real məhsulun turizm üçün faydalılığı və səmərəliliyi, həmçinin sektora kapital qoyuluşunun ilkin üsulları, infrastruktur layihələrinin yaradılması və həmin layihələrin böyüməsi üçün investisiyaların formalaşdırılması təmin edilir. Maliyyələşdirmənin əsasları dövlət büdcəsinə, kredit resurslarına tələbatın hesablanması və ondan istifadənin ehtiyat variantına uyğun olaraq maliyyələşdirmə ilə müəyyən edilir. [5, s. 24].

Hazırda bir çox tədqiqatlarda turizmə respublikanın iqtisadi inkişafının nəticəsi kimi inkişaf nöqteyi-nəzərindən baxılır, əslində isə turizm əməli reallaşma nəticəsində meydana çıxır. Dövlət resursları ilə özəl sektorun maliyyə imkanları arasında əlaqə hələ də aydın deyil, bu da turizm biznesinin necə formalaşmasına böyük təsir göstərir. Turizm bazarının konseptual modelinin faktiki qurulmasında daha böyük qeyri-müəyyənlik var. Hazırkı bank faiz dərəcələri beynəlxalq və yerli banklarda tam eyni olduğu üçün dövlətin yerli resurslarını turizmə uyğun idarə etmək məntiqlidir.

Bazarda dövlətin maddi resurslarından istifadə edilməsi onların gələcəkdə özəlləşdirilməsi üçün potensial yaradır, yaxud dövlət müəssisəsinin fəaliyyəti ilə bağlı şəraitin yaradılması turizmin inkişafına təkan verir. Azərbaycan turizmin inkişafında simulyasiya sınaqları ilə bağlı təşkilati-iqtisadi strategiya vasitəsilə reallığa çevrilə bilər. Obyektlə əlaqənin bərpası, onun struktur alternativləri, ilkin təyinatlı strukturların və turizm məhsullarının tələb və təklif strukturunun yerdəyişməsi dinamikası, onun maliyyə və resurslarının artımı bütün bunlara uyğundur. Turizmin inkişafı respublikanın ilkin islahat yollarının dəstəklənməsi və regional resursların inkişafının asanlaşdırılması kimi məqsədlərə nail olmaq mümkündür. Bundan əlavə, təkrar emal regional resurslardan istifadəni təşviq etməklə yanaşı, cəmiyyətin rifahını və geniş elmi bilikləri artırır. Buna misal olaraq sahələrin inkişafı, təbii sərvətlərin, pulların və bazar işlərinə uyğun istehsal olunan istehlak mallarının çıxarılması üçün kapitalın əldə edilməsini göstərmək olar.

Toplanmış məlumatlardan əldə edilən pulun məbləği müxtəlif amillərə, o cümlədən şəxsi maliyyə resurslarına, daşınmaz əmlak və investisiya sahiblərinin təşəbbüslərinə, turizm sektorunun makroiqtisadi mühitinə və funksional inkişaf modellərinə əsasən hesablanır. Fərdi sahibkarlıq və mürəkkəb münasibətlərdə olan ərazinin bütün fərdi və fərdi iqtisadi formaları birlikdə turizm təyinatının xüsusi keyfiyyətlərinin idarə edilməsinə kömək edir.

Bütöv məsrəf və məcmu, gəlirlər üçün çoxlu sayda gəlir əldə etmək, gəlirləri ilə bağlı sahə və sənaye gəlirləri arasında əlaqə qurmaq və multiplikator effektinin əldə edilməsi də mühüm maliyyə kəsb edir.

Turizm neft gəlirlərinin, dövlət ehtiyatlarının, fiziki və hüquqi şəxslərin gəlirlərinin və digər resursların inkişafından iqtisadi cəhətdən faydalanır. Əsas istifadə kimi turizmin vurduğu ziyan neft gəlirlərinin artması ilə birlikdə artır.

Daha çox qazanmaqla turizm və sahibkarlıq potensialı artır. Kiçik və orta biznesin turizmə töhfəsini artırmaq daha səmərəli strategiyadır. Sənaye sektoru üçün məhsul istehsal edən kiçik müəssisələri dəstəkləyən turizm obyektləri üçün bazarı genişləndirməklə, onun tutumunu və dövrüyyəsini yüksəldə bilər.

Bazar tipli gəlir və pay bölgüsünə uyğun gələn sahibkarlıq maraqları çərçivəsində region, demoqrafik və sahibkarlar arasında bölüşdürmə sistemi ilə bağlı qaydalar mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bu tədbirlər bir sıra dövlət təşəbbüslərinin spesifikasiyası, yoxsulluğun azaldılması məqsədi, sosial-iqtisadi regional proqram və yerli büdcələrin yaradılması zamanı dövlətin maliyyə və büdcə siyasətinin ilkin istiqamətləri ilə tənzimlənir. Dövlət büdcəsinin ilkin rayon turizm idarəsi yerli büdcələrə pul ayırır, bu da öz növbəsində bu vəsaitlərdən maliyyə vəsaitlərinin və yerli büdcələrin turizmin maliyyələşdirilməsinə sərf edir. Magistrallar, xəstəxanalar, enerji gəlirləri kompleksləri, daha çox mənzil tikintisi və regional infrastruktur üçün kommunal layihələrin hamısı biznes və turizmin inkişafını əhatə edir [1, s. 45].

Yuxarıda qeyd olunan resurslardan gəlir əldə etmək potensialı digər sahələrin inkişafı üçün turizm imkanlarının zənginliyi ilə artır; buna baxmayaraq, bu resursların dövrüyyəsində də çatışmazlıq var.

Dövlət büdcəsinin regional turizm idarəsi yerli büdcələrə vəsait ayırır, daha sonra bu vəsait yerli büdcələrin və mövcud vəsait hesabına turizmin maliyyələşdirilməsinə yönəldilir. Biznesin və turizmin inkişafına magistrallar, xəstəxanalar, enerji gəlirləri kompleksləri, əlavə yaşayış binaları və regional kommunal layihələr kömək edir.

Nəticə

Nəhayət, qeyd etməliyik ki, ölkəmizin turizm xidmətinin biznesləri konstruktiv şəkildə idarə etmək üçün həyata keçirdiyi maliyyə nəzarəti sistemlə sıx bağlıdır. Otelin maliyyə nəzarəti ona verilmiş vəzifələri yerinə yetirə bilən və müəssisə rəhbərlərinin bütün ehtiyaclarını ödəyər bilən xüsusiyyətə malik olmalıdır.

Ölkəmizdə turizm firmalarının maliyyə şöbəsi otellərdə yerləşir. O, şirkətin fəaliyyəti ilə əlaqəli hesabları qeydiyyatda alır, hər bir iş üçün lazımsız sənədləri təsnif edir, yaradır və narahatlıqları aradır.

Bundan başqa, mehmanxana sistemi üçün səmərəli maliyyə nəzarəti sisteminin strukturu həlledici məsələdir və Azərbaycan Qlobal standartlara cavab verən nəzarət sistemini təşkil edir. İlk növbədə, müəssisələr tərəfindən istifadə edilən dövlət maliyyə idarəetmə sistemindəki xidmət nöqsanlarının otel tərəfindən idarə edilməsi izah edilməli və onların aradan qaldırılması yolları tapılmalıdır.

ƏDƏBİYYAT

1. Abbasova F.Q. Azərbaycanca turizmin inkişaf imkanları // “İqtisadiyyat və audit” Azərbaycan Respublikası Auditorlar Palatası, 2008, №5 (95), 238 s.
2. Azərbaycan Respublikası prezidentinin “Azərbaycan Milli Parklarının ümumi qaydalarının təsdiqi haqqında” fərmanı. Bakı, 4 iyul, 2001.
(https://www.academia.edu/81081956/%C3%9Cmummilli_Lider_Heyd%C9%99r_%C6%8Fliyevin_anadan_olmas%C4%B1n%C4%B1n_99_cu_ild%C3%B6n%C3%BCm%C3%BCn%C9%99_h%C9%99sr_olunmu%C5%9F_DOKTORANT_V%C6%8F_G%C6%8FNC_T%C6%8FDQ%C4%B0QAT%C3%87ILARIN_RESPUBL%C4%B0K_A_ELM%C4%B0_PRAKT%C4%B0K_KONFRANSININ_materiallar%C4%B1)

3. Bəşirqızı Z. Turizm və rekreasiya problemləri: problemlər və perspektivlər. Bakı: Xalq qəzeti, 2023, 7 s.
4. Əlirzayev Ə.Q. Əlirzayeva T.Ə. Əhalinin gəlirləri və istehlakının maliyyə mexanizmləri. Bakı: Elm, 2007, 248 s.
5. Mirzəliyeva S. Turizmdə investisiyaların tətbiqi problemləri. Magistr dissertasiyası. Bakı, 2017, 91 s.

Резюме

Хумара Джахангирова

*Средства туристической администрации как основной объект
финансового контроля*

Важность государственной политики можно понять, рассматривая туризм как управляемую систему. Чтобы поднять привлекательность туризма на высокий уровень и выделить нашу страну как оптимальный вариант для туристов, государство в последние годы ставит организацию туризма в качестве своей основной цели. Государственное регулирование очень важно для эффективного развития туристов и туристического сектора, особенно для оказания туристической деятельности. Сегодня целью и задачей государственного регулирования является: создание устойчивого, быстро реагирующего туристического сектора в Азербайджане; привлечь азербайджанцев и иностранных туристов к бесценным туристическим возможностям; предлагать качественные услуги; построить каждую стратегию для туристического сектора; сосредоточиться на развитии; добиться успеха в стратегиях, связанных с продвижением этой области; создание новых связей путем построения связей. На основании вышеизложенного можно сказать, что финансовый менеджмент играет важную роль в развитии отелей и предприятий, работающих в сфере туризма. Процедуры финансового контроля гостиницы должны быть достаточно многофункциональными, чтобы решать поставленные задачи и полностью удовлетворять потребности бизнес-менеджеров. Одной из важнейших задач гостиничного менеджмента в Азербайджанской Республике является разработка прочной основы финансового контроля и выбор системы контроля в соответствии с международными стандартами. Сегодня автоматизация считается необходимой составляющей любого современного отеля. В результате это приведет к обновлению знаний, технологий в гостиничной индустрии, а также к возможностям улучшить качество услуг, предоставляемых сотрудниками. Для автоматизации системы управления гостиницей необходимо будет применить глобальную международную компьютеризацию, используя ее возможности, и внутреннюю систему компьютеризации в гостинице. Структурные изменения должны идти рука об руку с политикой привлечения инвестиций, которая гарантирует защиту прав и доступность базовой информации для инвесторов и туристической индустрии. Опыт других стран показывает, что реализация изменений существенно снижает риски инвесторов и улучшает бизнес-среду. Общественность должна быть проинформирована о результатах реализации политики привлечения инвестиций в каждой из следующих категорий: частный капитал, государственная деятельность, экономические процессы и отрасли.

Ключевые слова: *финансовые ресурсы, туристическое предприятие, финансовый контроль, прибыль, туристический рынок, доход*

Summary

Khumara Jahangirova

Funds of the Tourism Administration as the Main Object of Financial Control

The importance of public policy can be understood by looking at tourism as a managed system. In order to raise the attractiveness of tourism to a high level and to highlight our country as an optimal option for tourists, the state has been organizing tourism as its main goal in recent years. State regulation is very important for the efficient development of tourists and the tourism sector, especially for the provision of tourism activities. Today, the goal and task of state regulation is: to build a sustainable, responsive tourism sector in Azerbaijan; to appeal to Azerbaijanis and foreign tourists with invaluable tourism opportunities; to offer high-quality services; build each strategy for the tourism sector; focus on development; to succeed

in strategies related to the promotion of this area; making new connections by building connections. Based on the above, we can say that financial management plays a major role in the development of hotels and enterprises operating in the field of tourism. A hotel's financial control procedures should be feature-rich enough to fulfill the stated objectives and fully suit the needs of business managers. One of the most important tasks for hotel management in the Republic of Azerbaijan is the development of a solid framework for financial control and the selection of a control system in accordance with international standards. These days, automation is considered a necessary component of any modern hotel. As a result, this will result in updated knowledge, technology in the hotel industry as well as opportunities to improve the quality of services provided by employees. In order to automate the hotel management system, it will be necessary to apply global international computerization, using its capabilities, and an internal computerization system in the hotel. Structural changes must go hand in hand with investment attraction policies that guarantee the protection of rights and the availability of basic information for investors and the tourism industry. The experience of other countries shows that the implementation of changes significantly reduces the risks of investors and improves the business environment. The public should be informed about the results of the implementation of the investment attraction policy in each of the following categories: private capital, government activity, economic processes and sectors. The development of a new role in the market, new roles of tourism finance, amendments to the methodology of its initiative and new socio-economic conditions were created.

Keywords: *financial resources, tourism enterprise, financial control, profit, travel industry, income*

Redaksiya heyətinin üzvü i.e.d., prof. Məmmədov Elşad Yaqub oğlunun rəyi əsasında çapa məsləhət görülmüşdür.